

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням Вченої ради університету
29.08.2025 року, протокол № 12

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ
В ОСВІТНІХ ТА НАУКОВИХ РОБОТАХ
В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ПОЛТАВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Введено в дію
Наказ Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка» від
01.09.2025 року № 212

Полтава, 2025

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В ОСВІТНІХ ТА НАУКОВИХ РОБОТАХ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в освітніх та наукових роботах в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (далі – Положення) регламентує порядок перевірки наукових робіт, що надходять до спеціалізованих вчених рад, редакцій наукових журналів від співробітників Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (далі – Університет) та представників інших організацій, а також освітніх робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» та «доктор філософії», котрі навчаються у Університеті, на академічний плагіат та заходи його запобігання, розвиток навичок добросовісної та коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізацію самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.2. Положення є складовою нормативної бази системи забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності Університету та застосовується в частині, що не суперечить чинному законодавству, загальнодержавній та внутрішньо університетській нормативній базі.

1.3. При організації виявлення академічного плагіату в освітніх та наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти Університету керується Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту», Законом України «Про авторське право і суміжні права», Методичними рекомендаціями щодо застосування інструментів та механізмів для трансформації різних сфер функціонування закладів вищої освіти на засадах прозорості та доброчесності, розробленими Національним агенством з питань запобігання корупції (наказ МОН № 576 від 17.04.2025 р.), «Кодексом академічної доброчесності та корпоративної культури Університету», цим Положенням, власним статутом, наказами ректора та іншими нормативними документами.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Автор - фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Науково-технічна інформація - будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді (ст. 1 Закону України «Про науково-технічну інформацію»).

Науковий результат - нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо (п. 22 ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»).

Плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 53 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Плагіат академічний - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»).

Твір (робота, матеріал) - інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), магістерська чи бакалаврська робота, курсова робота чи проект, реферат, есе, контрольна робота тощо).

Цитата - порівняно стислий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого (у тому числі оприлюдненого у мережі Інтернет) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими власні твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Унікальність твору (роботи, матеріалу) співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

Різновиди плагіату:

- відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від одного речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту (для констатації різновиду такого виду плагіату достатньо встановити наявність таких ознак: у тексті іншого автора (інших авторів) наявне таке чи майже таке саме речення чи група речень, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними); цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень); автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів) або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання);

- відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без

посилання на автора (авторів) відтвореного тексту (для констатації різновиду даного виду плагіату) достатньо встановити наявність таких ознак: в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ обсягом до абзацу, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту; в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків); відтворений текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи);

- відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата (для констатації різновиду даного виду плагіату достатньо встановити наявність таких ознак: в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати; це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати); автор не посилається на це інше джерело або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел);

- відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої), без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація (для констатації різновиду даного виду плагіату достатньо встановити наявність таких ознак: в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі; це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація); автор не посилається на це інше джерело або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в роботі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела);

- відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва (для констатації різновиду даного виду плагіату достатньо встановити наявність таких ознак: в оцінюваній науковій роботі використані раніше оприлюднені твори мистецтва; автори (та/чи виконавці) цих творів мистецтва відомі; в оцінюваній науковій роботі автори (та/чи виконавці) цих творів мистецтва не вказані).

3. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

3.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- освітні роботи здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» та «доктор філософії», організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють

завідувачі кафедр;

- рукописи статей, які надходять до редакцій наукових журналів, організацію перевірки яких здійснюють головні редактори наукових журналів;
- дисертаційні роботи й автореферати, організацію перевірки яких здійснюють голови спеціалізованих рад.

3.2. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт, зазначених у п. 3.1, для розгляду спеціалізованою радою, редакційною колегією або кафедрою.

3.2.1. Перевірка освітніх та наукових робіт проводиться за допомогою антиплагіатної системи.

3.2.2. Безпосередньо перевірку, зазначених у п. 3.1 матеріалів, за відповідним дорученням здійснюють:

- відповідальні особи з числа висококваліфікованих співробітників кафедр, що призначаються завідувачем кафедри;
- відповідальні секретарі наукових журналів;
- вчені секретарі спеціалізованих рад.

Вищезазначені особи за допомогою антиплагіатної системи визначають оригінальність кожної представленої роботи та формують довідки про подібність тексту для подальшого розгляду на засіданнях кафедр, експертних комісій спеціалізованих рад.

3.2.3. Перевірка на академічний плагіат освітніх робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» та «доктор філософії» здійснюється на етапі завершення роботи. Вищезазначені особи при виявленні факту академічного плагіату надають мотивовані висновки для розгляду роботи на засіданні кафедри.

3.3. Остаточне рішення щодо наявності у роботі ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами, та (або) відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання за мотивованими висновками відповідно до підпунктів 3.2.2, 3.2.3 приймається кафедрами, експертними комісіями спеціалізованих рад, редколегіями журналів. При прийнятті рішення враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність академічного плагіату (галузь знань (спеціальність), вид роботи (стаття, дисертація, кваліфікаційна робота, навчальна робота) тощо) та її оригінальність.

3.4. Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються протоколом (засідання кафедри, експертної комісії, редакційної колегії журналу) у вигляді рішення щодо дозволу до опублікування матеріалів, допуску до захисту, відправку матеріалів на доопрацювання (або про видачу іншого варіанта завдання для освітніх робіт здобувачів вищої освіти ступеня «магістр») або відхилення без права подальшого розгляду.

3.5. У разі незгоди з результатами перевірки автор (автори) роботи, що перевірялася, має право на апеляцію.

3.6. Апеляція подається особисто автором (авторами) роботи на ім'я проректора з наукової роботи у триденний термін після оголошення результатів перевірки.

3.7. У разі надходження апеляції за розпорядженням проректора з наукової роботи створюється комісія для розгляду апеляції.

3.8. Персональний склад членів комісій формується з досвідчених та

авторитетних наукових та науково-педагогічних працівників університету. При розгляді апеляцій на результати перевірки освітніх робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр» та «магістр» до складу комісії залучається представник органу студентського самоврядування.

3.9. Апеляція розглядається апеляційною комісією у тижневий термін з наступного дня після виходу розпорядження проректора з наукової роботи про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в розпорядженні. Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом.

4. ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ

4.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними.

4.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

4.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитується за: »).

4.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю.

4.5. Будь-які відтворені в тексті наукової роботи оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва, слід зазначити також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі.

5. ПОПЕРЕДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

5. Попередження плагіату в академічному середовищі Університету здійснюють організаційно-методичні та наукові підрозділи університету шляхом проведенням комплексу заходів, які полягають в:

5.1. інформуванні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників та науковців про необхідність дотримання правил «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної культури Університету», правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;

- 5.2. організації заходів з популяризації основ інформаційної культури;
- 5.3. формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
- 5.4. розробленні плану заходів з інформування учасників освітнього процесу з питань розвитку академічної доброчесності та етики з урахуванням особливостей кожної групи цільової аудиторії;
- 5.5. розширенні експертної співпраці Університету у сфері академічної доброчесності шляхом запрошення зовнішніх експертів, вивчення міжнародного досвіту, участі в проектах, в діяльності міжнародних органів та сприяння професійному розвитку у цьому напрямі співробітників Університету;
- 5.6. ознайомленні здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників з цим Положенням.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

6.1. У разі виявлення академічного плагіату автори несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1 Положення ухвалюється Вченою радою Університету та вводиться в дію наказом Університет.

7.2 Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом ректора за рішенням Вченої ради Університет. У такому ж порядку Положення скасовується.

Проректор з наукової роботи

Олена СТЕПОВА

Директор Департаменту організації навчального процесу, акредитації та ліцензування

Олег МАКСИМЕНКО

Начальник відділу аналізу інноваційної діяльності та інтелектуальної власності

Наталія МАКСЮТА

Провідний юрисконсульт

Олена ДУБИНКА

Провідний фахівець (Уповноважений з антикорупційної діяльності) апарату управління

Дмитро ПАВЛУХІН